SZIRMAI PÉTER

Linkségek

Interjú magammal

A riport már három napja meg volt beszélve. A nő kedvesen invitált a szerkesztőségbe, kíváncsian csengett a hangja a telefonban, azt mondta, hogy remek kérdései vannak, és a nézők is nagyon várják a találkozást velem, meg persze a könyvemmel, hiszen azért a legfontosabb a mű, noha a személyiség is fontos, de talán a legelőnyösebb a kettő együttes jelenléte, vagyis a mű szerző általi értelmezése, vagyis a felolvasás, és hát ő úgy gondolta, hogy lehetőséget ad egy részlet interpretálására, persze csak ha akarom…, no ne gondoljak sokra, legfeljebb egy-két oldalra, nagyjából amennyire egy ilyen rövid adásban lehetőség van. Persze, persze, mondtam, akkor mikor is? Értem, ott leszek.

A folyosó a szocreál épületek kötelező színvilágát tükrözi: egyötvenig zöld olajfesték, lezárva fél centis narancs csíkkal, aztán a piszkosfehér diszperzit a plafonig, a plafonon, majd újra le. A szerkesztőség munkatársai, mint a golyók a flipperben, rohangálnak a folyosón keresztül, a szobákban lévő valami (egymás közötti feszültség, főnökszerű rém stb.) folyamatosan löki ki őket a szemben lévő lyukakba, ahonnan pár másodperc múlva újra megjelennek, de sohasem ütköznek, istenbizony, sohasem. Egy férfi rám mosolyog, kérdezi, hogy kire várok, visszamosolygok, mondom a nevet, szinte felkacag, mondja, hogy akkor helyezzem kényelembe magam. Kérdezi, hogy kérek-e kávét, mondom, hogy persze. Itt van, mondja, és máris nyújtja a kezében lévő műanyagpoharat. Bocs, de elromlott az automata, ez volt az utolsó. Cukor már van benne…, néz sajnálkozva.

Ismét egyedül maradok a körülöttem lévő forgatagban, beleiszom a kávéba, iszonyú édes, én meg utálom az ilyen cukros szarokat, utálom a mézes-mázas stílust, meg a köntörfalazást; „biztosan kellemes lesz", hallom az emlékeimben kotorászva a riporternő szirupos hangját. Az órámra pillantok, a szemgolyóm majd rá ugrik a számlapra, eszembe jut brutális főnöknőm madárfeje, konzervnyitószerű orra, amivel majd szinte beleáll az arcomba, mikor leszid, a földbe döngöl, hogy mit képzelek, hogy elkéredzkedek másfél órára, és ilyenkor állítok be, mikor tudom, hogy határidős munkánk van.

Idegességemben felállok, nézegetem a faliújságot, olvasom az ismeretlen neveket, a nevekhez hozzárendelt műsorokat, de nem fogom fel, amit látok, csak mormolom, őrlöm a szavakat, aztán járkálni kezdek, hátha le tudom vezetni a feszültséget. Lehet, hogy el kéne halasztani ezt a riportot, hiszen már húsz perce túl vagyunk a megbeszélt időponton. Leskelődni kezdek az egyik szobába, hátha el tudok kapni valakit, akinek megmondhatom, hogy nem maradhatok, nem várhatok, mert a főnöknőm egy szemét állat, a riporternő meg egy link gyökér, és hívjon majd fel vagy keressen, ha újra akar riportot velem.

Ekkor, hihetetlen módon, nyílik a csapóajtó, kisüt a nap, a belépő kövér nő ellenállhatatlan mosolyát pajzsként nyomja haragomhoz. Persze, ő az, a szerencsétlen, akit vártam, a vállán táska, benne laptop a furcsa kérdéseivel, amit

még át kell töltenie a fejébe, szélessávon, *link*kábellel. Kérdezi, hogy ugye nem baj, hogy késett, de a forgalom, meg a város…, dugó van mindenütt, mosolyog, meg sem várja a választ, lehengerel, ahogy rám gördíti iszonyatos akaratát, hogy fogadjam el az indokait, hogy fogadjam el őt, így ahogy van, és tulajdonképpen már mehetünk is be a stúdióba. Karja irányjelző tábla.

Belesüppedek a kényelmetlen fotelbe, int a világosítónak, hogy jöhet a fény, az operatőr készülhet, szól az asszisztensnek, hogy tűzze rám a mikrofont satöbbi, satöbbi. Nagyot sóhajt, rám néz. Ugye jól érzi magát?, kérdezi. Erre mit lehet mondani az előbbiek után: „persze", vagy valami hasonlót. Maga elé teszi a lapot, a kérdések kuszán tekeredtek a zenei íráshoz használatos füzet vonalai közt, egy-egy *violin*kulcs erőszakosan zárja le a burjánzó mondatokat. Olyan feszülten ül!, néz rám fürkészőn. Megáll. Tudja, mikor kerül adásba?, kérdezi. Intek a fejemmel, hogy nem, mondja a napot és az órát. Nagyszerű, mondom. Akkor kezdhetjük?, kérdezi. Meg se várja a válaszom. Még mindig olyan feszülten ül, mintha nyomorék lenne!, fintorog. Rosszul érzi magát? Nem…, miért?, kérdezem. Szerintetek nem iszonyú merev a tartása, gyerekek?, néz hátra. Unott bólogatások. Látja, ők is azt mondják. És ne vágjon ilyen arcot! Nem akarja ezt az interjút?

Lassan emelem a szeméig a tekintetem. Tudja, mondom, sose hittem, hogy nem lesz belőlem mérnök. Pedig így van. Én nem vagyok mérnök. Egy mérnök az embereknek tervez épületeket, embereknek épít utakat, vezetékeket, hogy kényelmesebben éljenek, hogy jobban érezzék magukat. S mindezt jó szívvel teszi. Én viszont semmit se akarok tenni a kényelmükért, inkább azt akarom, hogy kényelmetlenül érezzék magukat, el akarom rontani a jókedvüket, mert igazán nincs okuk rá, hogy jókedvűek legyenek, nem igaz? Lekapcsolom az ingemről a mikrofont, és leteszem az asztalra.

Mit zagyvál itt össze?, kérdezi. És mit csinál a mikrofonnal? Mosolygok rá. Kezem a kilincsen. Csodálkozó tekintetek. Halkan teszem be magam után az ajtót.

Az evés kiiktatása

A XXI. században a magyarországi tudóstársadalom előtt, fellengzősen fogalmazva, legalább két feladat áll: az egyik: ki kell hátrálni a szakosodás zsákutcájából, el kell sajátítani a komplex gondolkodás képességét; a másik: le kell szállni az elefántcsonttoronyból, s a tudomány eddig általunk ismeretlen eredményeit felhasználva kell útmutatást adni az egyes embernek, hogy megjavítsa életét, s ezzel hozzájáruljon a mindenféle szinten nehéz helyzetben lévő országunk felemelkedéséhez. Én, követve az előző gondolatmenetet, elrugaszkodva saját szakterületemtől, egy érdekes elméletet ismertetnék, ami szerintem megéri a közfigyelmet és a megvitatást.

Tehát: nemrég olvastam egy progresszív életmód-tanácsadással foglalkozó lapban Dr. Karl-Heinz Scheisseman (1901–1965, svájci dietetikus) elméletét. Szerinte a napi háromszori étkezés megbontja az életritmust: egészségtelen. A napi kettő, már sokkal kiegyensúlyozottabbá tesz. A napi egy szinte ideálisnak mondható, de a legelőnyösebb, a leginkább ajánlható, ha egyáltalán nem étkezünk. Meglepve láttam saját hipotézisem hasznosságának más oldalról való

megvilágítását, hiszen nemrég tudatosan kezdtem vizsgálni a szex, az evés, a kapzsiság és az erőszak közötti kapcsolatot a fogyasztói társadalom összefüggésében, s azt találtam, hogy a tudatos koplalás megöli az emberben szunnyadó erőszakot. Mindenesetre, megható pillanat volt.

Ami az elméletet illeti: valóban korszakalkotó. Scheisseman szerint a Napból érkező fény épp elegendő életerőt biztosít, felesleges idegen anyagok, különösen más, kivégzett emlősök testének bevitele a szervezetbe. Aki a mérsékelt égövben délelőtt és délután egy-egy órát napozik, könnyen biztosíthatja napi energiaszükségletét. Az északi népeknél ez fölmehet két-három órára, a mediterráneumban viszont különösen vigyázni kell, nehogy a bevitt fölös energia szétrobbantsa a napevő testét. Nagy előny, hogy nincs szükség radikális gyógyszeres kezelésre, ami után könnyen vissza lehet szedni a leadott felesleget.

Az elméletet nem könnyű elfogadni, de ha tükörbe nézünk, mindenféle köntörfalazás és fondorlat nélkül, előbb-utóbb beláthatjuk: az evés vulgáris, erőszakos, alantas cselekedet. Magam mindig viszolyogtam a nagy lakomáktól, a véget nem érő dőzsöléstől, mikor a zabálás, tintázás, nőzés egymást szabályos rendben követő sorozata, majd ezek (matematikai nyelven szólva) ismétléses permutációja, sőt ismétléses kombinációja szab törvényt, mikor a Brueghel-i figurák puszta kézzel esnek a sülteknek, szaggatják, tépik, csócsálják a húsokat, szájukban, mint nagy teljesítményű kohókban emésztődik, forog az étel, a száj szélén zsírpatakok indulnak, a test hullámzik, a torok böffen és így tovább. Az éhezés ellenben emelkedett, patríciusi viselkedés. A lemondásban van egyfajta úri gesztus, egyfajta érettség, nagykorúság. Az ilyen típus nem szorul másra, nem igényli mások segítségét, gondoskodását.

Azt hiszem, felesleges bizonyítani az elmélet morális, szociális és egészségügyi hasznosságát. A jövő feladata: nívós, tudományos lapokban szakcikkek megjelentetése a témában (Scheisseman első tanulmányait 1958-ban publikálta. Jellemző, hogy megint le vagyunk maradva a Nyugathoz képest, jó 50 évvel.), előadások, nyilvános eszmecserék megszervezése. A széles körben való elterjesztéshez, azt hiszem, minimum 10 év intenzív munka szükséges.

Európa linkségi térképe

Tanárom, és nyugodtan mondhatom, mentorom, dr. Lampl bíztatott, hogy ezen lap hasábjain számoljak be a Handshaking Alapítvány által támogatott nemzetközi kutatócsoport munkájáról és meglepő eredményeiről, melynek tanárom ajánlásának köszönhetően én is részese lehettem.

Európai Uniós kezdeményezésre egy német, svéd és brit kutatókat tömörítő tudóscsoport vizsgálni kezdte a világ országaiban a nyugati demokráciákból eltűnő szélhámosság és linkség megjelenési formáit. Az anyaggyűjtés fárasztó két éve után a tudóscsoport a kimutathatóan linkségben gazdag országok egyetemeivel összefogva folytatta a munkát, törekedve a helyi tapasztalatok megszerzésére. A kontinensen kívül Dél-Amerikában sikerült egy-egy konferenciát megszervezni, számos országgal azonban elakadt a kapcsolatfelvétel. A projekt vezetője végül úgy döntött, hogy a könnyebb elérhetőség miatt Európára korlátozzák a munkát, és az ottani tapasztalatokra hagyatkozva alakítják ki véleményüket. Már öt éve

folyt a munka, mikor eljutottak Magyarországra; ekkorra a jegyzetek és a tisztázat is terebélyesre duzzadt. Az anyag kéthónapos megfeszített tanulmányozása után kezdett kirajzolódni Európa linkségi térképe: e szerint a Mediterráneum, de főleg a Balkán, a volt szocialista országok és a volt szovjet tagállamok a leggazdagabbak linkségben. Ezen államokban, ahogy a készülő jelentésből leszűrhető, a jelenkori linkség feltételezhetően az elmúlt negyven évben gyökerezik: a felelősség elkenése, a bizonyos keretek között mindent szabad érzése lehettek az előfutárai. A budapesti egyetem docense így foglalta össze a rendszerváltás utáni időszakot: „A rendszerváltás után az eufórikus hangulat hamar lecsillapodott. A kormány napról napra vált aljasabbá és alantasabbá, hazugabbá és álságosabbá, ahogy a parlament is. De nemcsak a kormány, a parlament aljasult és alantosodott, hanem az állami vezetők, cégvezetők és beosztottaik. A nép soha nem látott aljassági szintet ért el, ami visszahatott az ország, az állami és magánvállalatok vezetőire, akik tovább aljasodtak, egyre hazugabbá és álságosabbá váltak, és az ország tovább süllyedt a fertőbe. Természetesen ezután megjelenhetett az újkori linkség és a szélhámosság, aminek az aljasság a melegágya."

A kutatás idejére az Unió lakást bérelt a tudósok részére, de az ideiglenes tartózkodási engedély beszerzése, a közüzemi szolgáltatókkal való szerződés megkötése stb., stb. a tudósokra maradt, hogy ezek által is tájékozódhassanak a helyi viszonyokról. Hamarosan a szélhámosság és aljasság közös jelenlétének igen szép példáit jegyezhettük fel. Elsőnek Dr. Woolf osztotta meg velünk az internet beszerelésének történetét, aztán dr. Sebald mesélte el a lakhelyigazolás megszerzésének kálváriáját; a sort folytathatnám gázszerelőkről, informatikusokról, biztosítási ügynökökről, kárpitosokról, fogorvosokról, humánpolitikai ügyintézőkről, természetgyógyászokról, közalkalmazottakról, teherfuvarozókról, antikváriusokról, nőgyógyászokról, tetőfedőkről, egyetemi tanárokról, cukrászokról, kertészekről, légkondicionáló-szerelőkről, hentesekről stb. szóló történetekkel, de az esetek végtelen sokasága miatt nem teszem. A legplasztikusabbak, mint esettanulmányok, részletesen szerepelni fognak dolgozatunk alátámasztó részében.

Annyi elmondható, hogy egy hentes simán lehet olyan link, mint egy villamosmérnök vagy egy nőgyógyász, s egy antikvárius aljassági szintje nemcsak elérheti, de el is hagyhatja egy tetőfedőét vagy egy festő és mázolóét. Meglepett minket, hogy egy cukrász linksége vetekszik egy egyetemi tanáréval, a teherfuvarozók aljassága viszont csak a természetgyógyászokéval ér fel. Az esetek megbeszélése során mint vérbeli analitikusok, megpróbáltunk egyfajta linkségi és aljassági sorrendet felállítani, noha tudtuk, hogy mindez matematikai modell segítsége nélkül gyakorlatilag lehetetlen, de a szenvedély elragadott minket; csak az érdekesség kedvéért mesélem el: amikor úgy tűnt, hogy az informatikusok a leglinkebbek és a legaljasabbak, egy példa a víz-, gáz- és fűtésszerelőkről rögtön romba döntötte hipotézisünket, s mikor már kihirdettük a víz-, gáz- és fűtésszerelőket a leghazugabbnak és legaljasabbnak, egy a könyvesbolti eladókról szóló példa őket állította az élre. Furcsa, de a végén visszajutottunk oda, ahonnan elindultunk. A valódi sorrend felállításához szükséges statisztikai modell kidolgozását Dr. Sebald vállalta magára.

A tanulmány várhatóan év végére készül el. Strindberg professzortól megtudtam, hogy nem kerül kereskedelmi forgalomba, de tudományos körökben elérhetővé teszik angol nyelven.